

ELS PREJUDICIS LINGÜÍSTICS



Pere Comellas Casanova

Grup d'Estudi de Llengües Amençades (GELA)
Universitat de Barcelona

Els prejudicis

Un prejudici és una idea, una opinió, que no es contrasta amb els fets, o bé que contrasta amb uns pocs fets esbiaixats i se'n treuen conclusions generals. Són molt habituals els prejudicis que pressuposen una certa qualitat comuna a tot un poble: «els alemanys són freds», «els andalusos són graciosos».

Els prejudicis lingüístics

Quan un d'aquests prejudicis té a veure amb les llengües i els seus usos, l'anomenem prejudici lingüístic.

N'hi ha de molts tipus. Per exemple, molta gent creu que les dones són molt més xerraires que els homes. Diferents estudis han mostrat que, de fet, en espais públics com poden ser conferències, reunions de feina, trobades col·lectives d'amics, etc., parlen molt més els homes: més sovint i més estona.

Però del que parlarem aquí és d'un tipus de prejudici lingüístic molt habitual: la creença que hi ha llengües que són millors que altres. És un prejudici, perquè tota la recerca feta des de fa dècades i fins avui mateix arriba a la conclusió que, en si mateixes i al marge de qüestions polítiques, econòmiques o socials, totes les llengües són igualment aptes per a tot.

Grans prejudicis sobre les llengües

Hi ha llengües primitives i llengües evolucionades (o bé llengües «de cultura»)

Aquest prejudici es basa en el fet que hi ha comunitats amb formes de vida molt diferents les unes de les altres. És veritat que hi ha societats amb organitzacions sociopolítiques i econòmiques molt complexes i d'altres de molt més simples. Comunitats de milions de persones i altres d'un grapat. Però res d'això afecta la capacitat humana del llenguatge, que és molt anterior a la més elemental tecnologia, anterior a la invenció de l'agricultura, fins i tot, molt probablement anterior a les destrals de sílex. La facultat humana del llenguatge no es veu afectada per cap invent tecnològic. I de cultura en tenen totes, absolutament totes, les societats. Això sí, una cultura diferent i canviant.

Hi ha llengües més aptes per a la filosofia, o per a l'amor, o per als negocis, que altres

Aquí la confusió és entre la història particular d'una determinada comunitat humana — que es pot haver dedicat més que una altra a un determinat camp del saber, de la literatura o de l'economia— i la llengua. Així, quan es diu que l'alemany és més apte per la filosofia que, posem per cas, el persa o l'àrab, en primer lloc és perquè es coneix molt millor la filosofia alemanya que la persa o l'àrab. Però sobretot el que es vol dir és que hi ha hagut grans filòsofs alemanys. Però aquests filòsofs van fer servir una llengua, l'alemany, que ja existia abans que ells. Es diu que l'anglès és més apte per als negocis perquè hi ha molta gent fent negocis en anglès. Però fa uns quants segles, a Anglaterra l'anglès es considerava una llengua de pagesos, no apta per a coses importants com el govern o la literatura. Per això es feia servir el llatí i el francès! Quan cal, totes les llengües s'adapten ràpidament a les necessitats o desitjos dels seus parlants, tant se val si és filosofia, tecnologia o religió.

Hi ha llengües pobres i llengües riques

És veritat que hi ha llengües amb més tradició de recollir termes en diccionaris que altres, però això no vol dir que siguin més riques. A més, el nombre d'entrades d'un diccionari no necessàriament reflecteix el nombre de paraules d'una llengua. Per exemple, hi ha moltes més formes verbals en català que en anglès, però al diccionari cada verb només compta com una entrada. De totes maneres, totes les llengües del món tenen recursos semblants per ampliar vocabulari: manlleven d'una altra llengua, amplien el significat d'una paraula que ja existia o n'inventen de noves.

Totes les llengües són iguals

Perquè totes són diferents, però ahora són intercanviables. Avui la llengua amb més prestigi, més apresada arreu del món, més parlada per persones que no la tenen com a inicial, és l'anglès. Però no ho és perquè l'anglès sigui més fàcil, o més flexible, o més eficient. Les raons no són lingüístiques sinó polítiques, econòmiques, etc. Si les coses haguessin anat d'una altra manera a la història, avui la llengua més internacional podria haver estat el quítxua. O el català.

Per saber-ne més

- Tuson, J. [Jesús]. (1988). *Mal de Llengües*. Editorial Empúries.
- Moreno Cabrera, J. C. [Juan Carlos]. (2016). *La dignidad e igualdad de las lenguas: crítica de la discriminación lingüística*. Alianza Editorial.
- Bagno, M. [Marcos]. (2015). *Preconceito lingüístico*. Parábola Editorial.
- Bauer, L. [Laurie] i Trudgill, P. [Peter]. (ed.). (1998). *Language Myths*. Penguin.